

Nr 35

Av herr **Holmberg m. fl.**, om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret.

(Lika lydande med motion nr 50 i Andra kammaren).

Sverige har sedan länge karaktäriserats av folkstyre. Ett demokratiskt styrelse-skick kräver emellertid att åtgärder vidtages för att på allt sätt främja medborgar-nas möjlighet att göra sitt inflytande över beslutsprocessen gällande. Demokratin hotas från många håll. Den tekniska utvecklingen har medfört en koncentration av beslutanderätten och inflytandet för att utvecklingen skall kunna fortgå med maxi-mal hastighet. De politiska frågornas många gånger tekniska karaktär har vidare bidragit till att försvåra för allmänheten att följa samhällsarbetet. Försvarsfrågan liksom författningsfrågan är typexempel på politiska avgöranden som i hög grad blivit tekniskt betingade och därigenom svåröverskådliga för den breda allmän-heten.

Vid sidan av att många politiska frågor på detta sätt kommit att undandras en mera allmän och bred debatt har nya och betydligt allvarligare tendenser visat sig. Åskådningar med klart odemokratiska inslag har under senare tid fått ett större inflytande och alla gånger inte mötts av en tillräckligt kritisk granskning i vissa av våra massmedia. Mot denna bakgrund synes åtgärder i syfte att fördjupa demokra-tin synnerligen angelägna.

Maktbalans — förutsättningen för demokrati

Statens makt har ökat under de senaste decennierna. Koncentrationen av upp-gifter till statsförvaltningen som till vissa delar kan vara önskvärd får emellertid inte leda till att maktbalansen i samhället rubbas. Inrättandet av den statliga inve-steringsbanken, med dess ekonomiska maktbefogenheter och möjligheter att direkt påverka maktbalansen i samhället, är enligt vår mening ett exempel på hur stats-makterna direkt försvårat för allmänheten att få insyn i och inflytande över centrala beslutsfattningar. Detta intryck förstärks ytterligare av att investeringsbanken und-dragits inte bara riksdagens insyn utan även ställts utanför bankinspektionens kontroll.

Hos varje maktkoncentration ligger en fara för demokratin. Det gäller vare sig makten i för hög grad koncentreras till enskilda ägare eller till staten. Eftersom en fungerande demokrati måste bygga bl. a. på en väl avvägd maktbalans, bör samtliga demokratiska partier ha intresse av att skapa ett samhälle med flera sins-

emellan oberoende maktcentra som effektivt kan balansera varandra. Detta förutsätter en mera långtgående fördelning av makten, vilket kan åstadkommas genom en ökad decentralisering samt ett till alla spritt enskilt ägande.

Förmögenhetspridning

För att motverka att ägandet och därmed bestämmanderätten i för hög utsträckning koncentreras till ett fåtal krävs att den ekonomiska politiken inriktas på att så långt det är möjligt sprida ägandet i samhället.

Den ekonomiska politiken får inte inriktas enbart mot en stigande levnadsstandard, hög, jämn och produktiv sysselsättning och ett stabilt penningvärde, som stabiliseringsutredningen på sin tid uttalade. Till dessa tre huvudmål, om vilka politisk enighet råder, bör också fogas ett fjärde: nämligen en ökning av den enskilde medborgarens ekonomiska tillgångar och en jämnare fördelning av arbetets resultat medborgarna emellan.

De nya möjligheter som välfärdssamhället bjuder innebär att de samlade tillgångarna nu är så stora och tillväxer så pass snabbt att nyttan och glädjen av personligt ägande i framtiden verkligen kan komma de många till del. Det är inte bara fråga om att bryta den fortgående koncentrationen av egendom i det allmännas ägo. Det gäller över huvud taget spridning av ägandet. Koncentrationen av ägande och ekonomiskt inflytande är för den moderna konservatismen något som måste motverkas.

Vi har valt att kalla detta samhälle — där alla bereds möjlighet att äga — för ägardemokratins samhälle. Det samhället ger också en fast grund både för den politiska demokratins styrka och för en fortsatt ekonomisk utveckling.

Ägardemokratien innebär, att varje inkomsttagare skall ha möjlighet att bli ägare av bestående förmögenhetsvärden. Men ägardemokratien är inte förverkligad därför att alla har en sparad slant eller ett eget hem. Minst lika viktigt som själva egendomen är det inflytande som följer med ägandet. För att verkligen sprida detta inflytande, den ekonomiska makten, till de många människorna, är det nödvändigt att de blir personligt delaktiga i ägandet av väsentliga värden som naturtillgångar och produktionsmedel.

För att förverkliga högerpartiets alternativ om det personliga ägandets samhälle krävs bl. a. en ny utformning av skattepolitiken och den ekonomiska politiken. Denna måste bestämt och målmedvetet inriktas på att underlätta för de enskilda människorna att själva genom sparande och investering medverka i det produktiva arbetet. Förslag härom framlägges i särskilda motioner.

För att stimulera till ett spritt ägande och därmed till ökad insyn inom såväl den privata som den statliga sektorn fordras att särskilda regler tillskapas. Resultat nås enligt vår mening snabbast om de anställda som delägare ges insyn i och ansvar för företagets skötsel och utveckling.

Vinstandelssystemet har prövats som en möjlighet — framför allt i andra länder. Svårigheten med vinstandelssystemet är emellertid dess kombination med de löne-

krav som löntagarna helt naturligt ställer i samband med avtalsförhandlingar. Från LO:s sida har framhållits att ett vinstandelssystem skulle oönsket göra en mängd av de fördelar som ligger i de centrala löneförhandlingarna, t. ex. en solidarisk lönepolitik. Företagsledarna skulle kunna utnyttja vinstandelen till att pressa lönerna i besvärliga lägen och därmed konservera vissa låglöne företag och företag med mindre eller bristande lönsamhet.

Från USA finns synnerligen goda erfarenheter av vinstandelssystemet liksom av kapitalinsatser från löntagarnas sida i företagen. De anställda ser sina vinstandelar växa varje år, vilket påverkar deras attityd till arbetet och därmed företagets resultatutveckling. En vanlig metod är att företagen låter välja en vinstdelningskommitté som deltar i beslut och informerar om svårigheter i företagets skötsel. Därigenom kan man på ett snabbt och effektivt sätt avhjälpa ineffektivitet och andra brister. Det amerikanska vinstandelssystemet omfattar i dag ca sex miljoner löntagare i 135 000 företag, vilket innebär att 13 procent av arbetarna och 25 procent av tjänstemännen är delaktiga i vinstandelssystemet.

Vid sidan av ett vinstandelssystem, anpassat efter svenska förhållanden, bör man dessutom stimulera arbetstagarna att teckna aktier och på sådant sätt bli delägare i företagen. Det blir också allt vanligare att löntagarna får prioritetsrätt vid teckning av aktier vid emissioner — ofta till ganska förmånliga överkurser. Det finns emellertid vissa legala hinder som försvårar denna aktiespridning till företagens anställda genom att aktiebolagen inte får äga egna aktier varigenom deras möjligheter att sälja eller skänka bort aktier till sina anställda begränsas. Säljs aktier till underpris kan dessutom mellanskillnaden beskattas.

För att stimulera företagsdemokratien och de anställdas delaktighet i företagets skötsel och utveckling bör regler tillskapas som ger de anställda större möjlighet att spara i form av aktier eller på annat sätt ta aktiv del i företagsamhet och förmögenhetsbildning. Vi föreslår därför att frågan blir föremål för utredning, varvid särskild hänsyn måste tas till det svenska avtals- och lönesystemet.

Decentralisering krävs

I vårt starkt förgrenade samhälle är det, som vi tidigare framhållit, betydelsefullt att det råder någorlunda balans mellan de olika maktfaktorerna.

För att vi skall kunna tala om maktbalans fordras det en effektiv fördelning av makten, och i princip gäller det att åstadkomma decentralisering så långt det är möjligt. Generellt måste den regeln gälla att en högre maktinstans icke skall påläggas uppgifter som lika väl eller bättre kan ombesörjas av en lägre. Inte heller får koncentrationen till s. k. »effektiva arbetsenheter» drivas så långt som synes ha varit fallet i samband med länsindelingsutredningens förslag, varvid koncentrationen, om förslaget genomförs, även skulle leda till försämrad service och andra påtagliga olägenheter.

Från dessa utgångspunkter ter det sig föga löftesrikt för vår demokrati och utveckling i framtiden att regeringen uppenbarligen i stället för att undvika centrali-

seringens faromoment tvärtom medvetet synes benägen för en långt driven maktkoncentration, varigenom den folkliga kontrollen successivt berövas sin effektivitet. Denna utveckling gör sig i icke ringa utsträckning märkbar på planeringsområdet. Det nya momentet i det centrala planeringsarbetet utgöres av regeringens inrättande av särskilda organ, vilkas utredande verksamhet och rekommendationer kan ligga till grund för regeringens långsiktiga handlande utan att likväl vara offentliga eller bli föremål för formell politisk behandling. Vissa ämbetsverk har också tilldelats så omfattande planeringsuppgifter, att de kan sägas gå utöver den traditionella begränsningen av de förvaltningsmässiga göromålen.

Som ett exempel på de nyinrättade organen kan anges utredningsrådet inom finansdepartementet, som främst består av cheferna för ett antal ekonomiska utredningsinstitut. De utredningsresultat som kommer fram inom utredningsrådet ligger i sin tur till grund för diskussioner inom det ekonomiska planeringsrådet. Detta utgör en sammanslutning av representanter för näringslivet, arbetsmarknadens intresseorganisationer samt förvaltningen. Rådets uppgift har angivits vara att »följa den löpande utvecklingen och diskutera de problem som möter, när det gäller att bevara och öka framstegstakten i den svenska ekonomin». Planeringsrådet är främst avsett som ett informellt forum för åsiktsutbyte. Några offentliga protokoll förs ej vid dessa sammankomster. Vad gäller frågan om det skriftliga material som produceras vid sammanträdena är offentligt eller inte, ankommer det enligt finansministern på avdelningschefen inom finansdepartementets ekonomiska avdelning att avgöra vilka handlingar som är offentliga. I tveksamma fall avgör finansministern. Det finns alltså inte några fasta direktiv för vad som är offentligt eller inte. Ej heller har andra partier än regeringspartiet rätt att ta del av förhandlingarna. Ett av de viktigaste instrumenten för planering av vår ekonomi är därmed i realiteten undandraget riksdagens kontroll och offentlig insyn.

Motsvarigheter till finansdepartementets ekonomiska planeringsråd finnes även i andra departement. Som exempel kan nämnas inrikesdepartementets byggråd, utbildningsdepartementets planeringsråd för utbildningsfrågor, inrikesdepartementets lokaliseringsråd samt forskningsberedningen. I samtliga dessa fall är riksdagens kontroll och möjligheterna till offentlig insyn lika obefintliga som beträffande det ekonomiska planeringsrådet.

Av största intresse är de nyinrättade organens konstitutionella ställning och insynen i planeringsverksamheten. Denna fråga aktualiserades vid 1964 års riksdag med anledning av en motion av herr Heckscher m. fl. I denna hemställdes att departementsutredningen skulle få som särskild uppgift att fastställa de olika planeringsorganens konstitutionella ansvarsförhållande samt att säkerställa ett reellt riksdagsinflytande på alla stadier av planeringsverksamheten. I motionen konstaterades att det för närvarande var »formellt och reellt oklart vad dessa råd representerar, vilka mandat och befogenheter de egentligen har samt om något egentligt ansvar för deras verksamhet kan utkrävas». Motionen avsågs.

Det är svårt att lösa frågan hur planeringsverksamheten skall inpassas i det traditionella samhällssystemet. På grund av de planeringsberedande organens sam-

mansättning föreligger det stora risker för ett korporativt inslag i styrelseskicket. Det föreligger också risk för att oppositionspartierna ställs helt vid sidan av ett politiskt inflytande på den centrala och ekonomiska planeringen. Möjligheten att bedriva en effektiv oppositionspolitik kan bli allvarligt begränsad, om oppositionspartierna inte ges insyn i rådens arbete och tillgång till det utredningsmaterial som ligger till grund för rådets diskussioner och ställningstaganden.

Kommunal demokrati

Den kommunala självstyrelsen har en djup förankring hos det svenska folket och måste betraktas som en oumbärlig del av vår folkstyrelse. Samhällsutvecklingen under de senaste decennierna har förändrat grundvalarna för den traditionella folkstyrelsen. 1952 års kommunalreform har redan hunnit bli föråldrad. De kommunala enheterna håller på att bli än större genom de åligganden som ålagts kommunerna från statens sida. Fördenskull har samarbetet i kommunblock tillkommit, vilket i många fall redan lett till nya kommunsammanslagningar. Denna utveckling mot större enheter har givetvis bidragit till att försvaga den enskilde samhällsmedborgarens omedelbara inflytande. Inom många ännu existerande mindre primärkommuner fruktar man att de egna invånarnas möjligheter att påverka det egna områdets kommunala angelägenheter kommer att bli mindre i samband med sammanläggning med en annan folkrikare kommun, där den blivande centralorten befinner sig.

Sannolika skäl talar för att denna utveckling kommer att gå vidare. Kommunerna kommer att få större arbetsuppgifter, vilket i sin tur framtvingar större enheter. Vad som i detta sammanhang är väsentligt är att tillse att förändringen av de kommunala enheterna och de kommunala arbetsuppgifterna icke samtidigt innebär en begränsning eller ett urholkande av den kommunala demokratin. Skärpt uppmärksamhet måste också riktas mot tendenserna till ett reellt fåtalsvälde i kommunerna, där några få »starka män» i realiteten bestämmer det mesta. Ansvar och meddelaktigheten i den kommunala verksamheten måste spridas på så många händer som möjligt.

Icke endast primärkommunernas roll bör i detta sammanhang uppmärksammas. Landstingens arbetsuppgifter har under senare tid ökat väsentligt utan att den politiska förvaltningen dimensionerats härefter. Det kan t. ex. icke vara rimligt att de stora uppgifterna främst inom sjuk- och hälsovården beslutas under en vecka på hösten. Gränsdragningen mellan landstingen och den statliga lokalförvaltningen måste också preciseras, och det är angeläget att öka medborgarnas inflytande på länsstyrelsernas beslut. Vi vill beklaga att de utredningar som tillsatts om dessa frågor icke givit en helhetssyn på frågan om länsstyrelserna, landstingen och regionplaneringen.

Kommunallagens vagt utformade bestämmelser och möjligheter att undanröja ett felaktigt beslut efter överklagningstidens utgång aktualiserar frågan om rätts-säkerheten i kommunerna. Den i kommunallagen givna kompetensen måste följas

och garantier måste skapas för att kommunerna rättar sig efter detta. För att missgrepp i den kommunala förvaltningen skall kunna uppmärksammas och rättas till är det av vikt att justitieombudsmännen ges möjlighet att granska såväl primärkommunernas som landstingens verksamhet.

Folkomröstning

Demokratin är effektivast när alla medborgare har möjlighet att direkt genom allmänna folkomröstningar påverka besluten. Folkomröstningen bör dock endast ifrågakomma i väsentliga frågor där det är av särskild vikt att folkets vilja direkt får påverka besluten. Visserligen kan riksdagen anses representera folkmeningen, men riksdagens sammansättning återspeglar endast väljarnas syn på relativt allmänt hållna program. Till detta bör läggas att den enskilde medborgaren kan stödja olika partiers åsikter i olika frågor.

Vi anser sålunda att nu gällande bestämmelser om rådgivande folkomröstning skall bibehållas kompletterade med nya regler om beslutande folkomröstning. Vid den rådgivande folkomröstningen skall garantier skapas för att varje berörd meningsriktning själv får utforma sin frågeställning och att inga andra frågor uppställs än sådana som kan besvaras med ja eller nej. Beslutande folkomröstning skall alltid avse godkännande eller avvisande av ett fullt utarbetat lagförslag. Beslutande folkomröstning skall vara en minoritetsgaranti genom att en på visst sätt bestämd del av riksdagen, förslagsvis 1/3, får rätt att kräva att av majoriteten godkänt förslag underställes folkomröstning före ikraftträdandet. Regeringen bör även ha rätt att anordna beslutande folkomröstning om ett förslag, som avisats av riksdagen.

Fri radio och TV

Förutsättningarna för en väl fungerande demokrati ligger inte bara i medborgarnas möjligheter att vid val och folkomröstningar uttrycka sina åsikter. I lika hög grad fordras att åsiktsbildningen är fri och obunden. Ur demokratisk synpunkt kan inskränkningar i yttrandefriheten och tryckfriheten inte tolereras. Begränsningen av opinionsbildningen i etermedia strider därför enligt vår mening mot elementära krav i en demokrati.

Från den fria opinionsbildningens synpunkt är det väsentligt att vi har konkurrerande organ som bevakar och kompletterar varandra. Denna princip tillämpas framför allt inom pressen, där den nyansrika opinionsbildning och bevakning som garanteras oss genom den fria pressens arbete utgör en av grundstenarna i vår demokrati. Den liberala tryckfrihetslagstiftningens idé måste även kunna tillämpas på de nya media som genom teknikens framsteg i dag står oss till buds.

Det föreligger alltid risk för att de som arbetar inom ett monopolföretag driver sin åsikt så hårt — medvetet eller omedvetet — att den fria opinionen hindras att komma till uttryck. Inte minst betonade motståndarna till en fri radio och TV under diskussionerna kring pressutredningens förslag den fara som låg i att en tidning får monopolställning inom sitt spridningsområde. Samma resonemang gäller

i än högre grad våra etermedia. Radion och framför allt televisionen har en mycket kraftig opinionsbildande genomslagskraft.

Den opinionsbildande effekten blir inte mindre av att man gett monopolföretaget Sveriges Radio ställning som ett neutralt medium — en status som inte går att uppfylla, något som exempel från mätningar gjorda under slutet av det gångna året visar. Mätningarna avsåg televisionens och radions nyhetsprogram under oktober och november 1967 och behandlade främst Sveriges Radios bevakning av inrikespolitiken. I TV följdes främst TV-nyheterna (kl. 19.00—19.10) och i ljudradion Dagens Ekos sändningar. Mätningen gav följande resultat.

TV-nyheterna oktober—november

	Antal inslag	Antal företrädare
Socialdemokraterna	70	57
Högerpartiet	15	12
Folkpartiet	24	18
Centerpartiet	9	8
Vänsterpartiet kommunisterna	5	5

Dagens Eko oktober—november

	Antal inslag	Antal företrädare
Socialdemokraterna	53	39
Högerpartiet	12	7
Folkpartiet	14	12
Centerpartiet	8	7
Vänsterpartiet kommunisterna	6	3

Mätningarna visar att socialdemokraterna erhållit en stark tidsövertikt i förhållande till övriga partier. Vi har full förståelse för att socialdemokraternas regeringsinnehav naturligt ger dem ett journalistiskt förmånligare utgångsläge, men den ojämna bevakningen som mätningarna visar kan ändå inte vara förenlig med de krav på opartiskhet som ställs på Sveriges Radio. Inte minst mot bakgrunden av det spända politiska läget inför 1968 visar den gjorda mätningen att socialdemokraterna gynnats på ett sätt som ur opinionsbildande synpunkt kan ha negativa återverkningar för de övriga partierna. Till detta kommer direkta övertramp från Sveriges Radios sida som exempelvis vid intervjun med handelsministern Gunnar Lange den 3 oktober 1967, då denne i radio och TV fick läsa upp ett starkt polemiskt uttalande i Europafrågan utan att berörda oppositionspartier samtidigt fick komma till tals, eller att Sveriges Radios medarbetare, på sätt som vanligtvis förekommer, genom frågor nyanserade framställningen. Ytterligare ett exempel på favorisering av socialdemokratien kan hämtas från den 20 oktober 1967, dagen före

den socialdemokratiska extra partikongressen, då Sveriges Radio och socialdemokratiska partiet offentliggjorde en opinionsundersökning vars resultat och presentation i hög grad har ifrågasatts.

Skillnaden mellan ett monopolföretag och ett system med fri etablering av televisionsbolag ligger framför allt i det konkurrensmoment som den fria etableringen medför. Konkurrensmomentet innebär att olika företag kan tävla om att vinna publiken på samma gång som de bevakar varandras sätt att möta publiken. Båda dessa moment saknas i monopolsituationen.

Då vi är bestämda motståndare till varje inskränkning i opinionsfriheten, är sålunda vårt grundläggande krav att radio- och televisionsmonopolet skall brytas och att vi inom ramen för de tekniska och ekonomiska möjligheterna skall ersätta radio- och TV-monopolet med frihet i etern, en frihet som skall gälla såväl ljudradio som television. Förslag härom framlägges i särskild motion.

Kollektivanslutningen

I en demokrati är det allmänt accepterat att den enskilde medborgaren ej skall behöva avslöja sin politiska hemvist och att medlemskap i politiska organisationer skall vara skyddat. Det är således den enskilde medborgarens egen sak att avgöra om han eller hon vill tillkännage sina politiska sympatier. Denna princip ligger till grund för valhemligheten vilken är en omistlig del i ett demokratiskt samhälle.

Det föreligger emellertid situationer då en medborgare *tvingas* att tillkännage sin politiska åsikt, nämligen vid den s. k. kollektivanslutningen. En kollektivanslutningens medlem måste nämligen offentliggöra sin vilja om han inte önskar bli medlem i det parti till vilket han kollektivanslutits. Att på detta sätt tvinga en människa att offentligt ta avstånd från medlemskap i ett politiskt parti kan inte anses förenligt med principen om åsiktsfrihet.

Det faktum att beslut om kollektivanslutning fattas i demokratiska former innebär inte att beslutet som sådant är förenligt med en demokratisk uppfattning. Ett odemokratiskt beslut kan nämligen fattas under demokratiskt helt oklanderliga former. Exempel från senare år har klart visat detta.

För att garantera varje individs rätt till åsiktsfrihet bör därför i grundlagen inskrivas ett stadgande om att medlemskap i politiskt parti endast får ske genom individuell anslutning.

Obligatoriskt medlemskap i studentkår

För att ha rätt att bedriva akademiska studier krävs enligt universitetsstadgan § 88 att den studerande är ansluten till studentkår och i förekommande fall fakultets- eller nationssammanslutning.

Detta har visat sig få en tillämpning som strider mot principen om föreningsfrihet. Det ter sig stötande att den enskilde studenten skall tvingas tillhöra en sammanslutning vilken uttalar åsikter i politiska och fackliga frågor vilka han ej anser sig kunna stödja.

Ifrågaravande verksamhet inom studentkårerna strider mot de uppgifter som de enligt universitetsstadgan har att fullfölja, nämligen att »främja medlemmarnas studier och vad därmed äger sammanhang». Enbart ur denna synpunkt är en översyn påkallad. Från studenthåll har framförts kritik mot detta förhållande.

Denna fråga inrymmer dock en mängd problem av främst ekonomisk och administrativ art, varför vi vill föreslå att problemet om obligatoriskt medlemskap i studentkår granskas i sin helhet.

Partistödet

En viktig förutsättning för att politiska partier skall kunna verka fritt och kanalisera medborgarnas åsikter är att de icke ställs i ett obehörigt beroendeförhållande till staten eller ett fåtal enskilda finansärer. Det skall inte förnekas att finansieringen av partiernas verksamhet inrymmer svåra problem. I den mån de ekonomiska bidragen för deras verksamhet skulle komma från ett enda håll eller om *en* finansieringskälla klart dominerade över de andra, vore risken för obehörig påverkan stor. Nu har detta aldrig varit fallet med de demokratiska partierna i Sverige. De icke-socialistiska partierna har erhållit bidrag till sin verksamhet från en mängd olika håll. En eller några få bidragsgivare har aldrig dominerat, och därmed har heller aldrig några politiska villkor kunnat förknippas med bidragen. I fortsättningen blir emellertid partiernas främsta och kanske dominerande inkomstkälla det statliga partistödet. Även om detta i dag endast utgör omkring hälften av partiernas samlade inkomster, är det dock klart att en enda bidragspost av den storleksordningen aldrig tidigare förekommit hos något parti. Det kan också väntas att partistödets relativa andel av partiernas intäkter kommer att successivt öka. Redan nu kan man notera en viss nedgång av frivilliga bidrag under motivering av partistödets existens.

De politiska partierna kommer naturligtvis även i fortsättningen att vara beroende av väljarnas åsikter. Risken är emellertid att partierna byråkratiseras och att den interna partidemokratin blir lidande då partierna blir mer oberoende av medlemmarna och kanske helt inriktar sig på direktkontakt med väljarna. Hellre än att offra tid och kraft på att förmå medlemmar och sympatisörer till personliga uppoffringar och en aktiv insats, kan man befara att partierna träffar uppgörelse om att höja det statliga partistödet. Till de skäl som ytterligare kan anföras mot partistödet hör att ett sådant innebär en konservering av den nuvarande partistrukturen, vilken icke kan vara förenlig med demokratis andå. Det kan icke vara rimligt att statsmakterna genom ekonomiska bidrag till riksdagspartierna förhindrar eller försvårar för andra meningsriktningar att komma till tals än dem som nu finnes representerade i riksdagen. Genom manipulationer med bidragsbestämmelserna finns det risk för att man aktivt motarbetar nya partigrupperingar. Vi vill därför yrka att det statliga stödet till de politiska partierna skall upphöra fr. o. m. budgetåret 1968/69.

Den här gjorda översikten över folkstyrelsens olika områden visar att den sven-

ska demokratin inte i alla avseenden fungerar tillfredsställande. Att råda bot på uppenbara missförhållanden liksom att vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en fördjupning av demokratin borde ligga i alla medborgares intresse.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t måtte överlämna motionen till grundlagberedningen för beaktande av däri angivna riktlinjer i syfte att fördjupa och stärka det svenska folkstyret.

Stockholm den 16 januari 1968

Yngve Holmberg (h)

Carl Eskilsson (h)

N. Yngve Nilsson (h)

Gösta Jacobsson (h)

Ragnar Sveningsson (h)

Rolf Kaijser (h)

G. Ivar Virgin (h)
